

Çözümler'le 13. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde En İyi Yönetmen seçilen Yusuf Kurçenli:

“Artık iyi film yapmak zorundayız...”

TAMER BARAN

Cözümler, sizin için ne ifade ediyor? Filmi izlediğinizde nasıl değerlendirdiniz?

Senaryoyu yazdıkça, senaryo üzerinde çalıştıkça, filmi çektiğimiz süreci de içine alan bir süreçte, aklınızla bulduğumuz, fakat daha derinlerde kalan duygularımızı, bir senaryo yapısını alabildiği oranda filme koyduğumu düşünüyorum. Bu ne kadar seçirciye geçmiştir, ne kadar koyabilmıştır ayrı; ama, bu süreçleri yaşamış bir insan olarak, derinlerde kalmış bir takım şeylerimi de filme geçirdiğimi anlıyorum.

Bir film pişirmek bir akıl, bir bilinç işidir. Bu üzerine bastığım eksen, bunun üzerinde yürüdüm ama, 10 yıl evvelimden, 3 yıl öncemden, bu yıldan bir takım izlerin de bilinçli olmadan bu filme yansımaları vardı. Dolayısıyla, kendime ve kendimize ait bir film yaptığım için, çok daha öncelerden bu yana gelen, hem kişisel ola-

rak, hem de topluma ait birtakım şeylerin birikiminin filme aynısını düşünüyorum. “Bilinçli ve bilinçsiz çabaların toplamı” diyebileceğimiz bir şey var ortada. Bu filmin iyi ya da kötü olmasına bağlı bir şey değil, neyin yansımaları olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Bu filmin benim için asıl önemi burada.

Mesela *Karatma Geceleri* Mustafa Ural'ın hikayesi. Tabii yönetmen olarak bir şeyler katıyorsunuz filme, onun duygusuna duyuyorsunuz. Ama *Çözümler*'deki insanların hepsi bizleri, dolayısıyla bir sosyal platforma da oturduğu için, bugün, dün, bize ait olan şeylerin yansımaları, o birikimlerin su yüzüne çıkması, bir ölçüde güç vermesi... Bu filmin diğer filmlerinden ayrı olan yanı sıra bu olduğunu düşünüyorum. Ve *Recep*, *Ve Zehra* *Ve Ayye*'de ben yokum. Tabii ki kahramanlara geçiyorsunuz, o anlamda varınız. Ama *Çözümler*'dekilerin hepsi ya sensin, ya yakın arkadaşın. Mesela buradaki Adnan, Tunca'nın oynadığı rol, bundan bir kaç yıl önce ölen, bizim kuşaktan çok özel bir insan; Atilla Arsoy. Senaryoyu emu düşünerek yazdım. Hiç düşünmediğim bazı çağrışımlar bu rolü yeniden ele almamı gerektirdi. Tunca'nın da onu yakından tanıyan biri olması, başka şeyler getiriyor. Adeta seni o noktaya götüren süprizlerle karşılaşmaya başlıyorsun. Tabii belki Tunca'yı o şekilde seçmemin nedeni, onun da Atilla'yı tanıyan olmasıdır bir diğer de.

Filmde, değişmiş toplumsal koşulların içinde, eski arkadaşlıklarını sürdüren bir grup insan var; 68'liler...

Şartları kaybolmuş ama lezzetleri damaklarında kalmış bir şeydir o. Şartları kaybolduğu için de, duygusal zorlamalarla yaşayabilmeleri bir şeydir. Çünkü o arkadaşlıklar, o şartların birikimindedir. O dönemin arkadaşlıklarını 94'te yakalamak mümkün değil. Artık önemli bir şey, bir siyasal birikimlilikleri olan insanlardır.

Özel yaşamlar da buna katlıyordu. Büyük toplumsal kesitler, küçük parantezler yok filmde, o insanların üzerinde ve o iki insanın arasındaki ilişkilerden sıran bir şey var. Evet, toplumsal gerçekleri bilen kahramanlar var filmde. Bir de onlardan, o toplumsal gerçeklere atıflar yapıyor, ama bireysel ilişkilerde.

Filmde en çok dikkatimi çeken, Uğur'un yazdığı romana ait ayın görüntüleri. Filmde birkaç kez yer alan bu bölümlerin amacı neydi? Bir gönderme, ya da bir metafor olarak mı düşünüldü?

Tabii ilişkiye bir gönderme, ama biraz daha geriden almak istedim. Bilmiyorum bizim kuşaktaki diğer arkadaşlarda var mı ama, solculuk, resmi ideolojiyle çatıştığı, devletle başının derde bulunduğu birçok evrelerden geçerek aynı zamanda bir suçluluk yaratmış. Yani hepimiz bir parça suçlu görürüz kendimizi. İnsanlar için bu şeyler istememize rağmen, bir taraftan da suçluluk duygusu yaratmış. Sonuç olarak bazı insanlarda suçluluk duygusu yaratmıştır ve bütün ilişkilerin işleyişine etki etmiştir.

"İyi sinema, yeni insanların eliyle oluşacak. Bu kuşağın rastlantısal olarak böyle bir görevi var. İyi film yapmayı bilince çıkartmak iyi film yapmak demek değildir. Belki iyi filmi Yusuf yapmayacak, Ahmet yapacak."

Benzer bir bölüm de filmin başında vardır. Uğur, radikal İslamcıların gösterisi içine düşer ve nezarete atılır...

O, bir tespit. Türkiye'de muhalefetin radikal İslamcılar tarafından yapıldığını ortaya koyan toplumsal bir tespit amacıyla ortaya konulmuştur. Uğur'un ise, onların arasında düşmesi, aslında Uğur'u erkin bir tarif olarak gösterir. Onlar da söylerler, "Bizden olmadığını söyleriz, seni bnaaklar" derler Uğur'a. Çünkü Uğur, onlardan olmadığı gibi, artık ne işçilerden yanadır, ne de işverenler. Böyle bir noktaya gelmiştir. Uğur'un sürüklenmesinin filmdeki anlamı budur.

Çözümleler, çok ilginç bir başlık. Bende, geleneksel toplum yapımızın artık çözülmeye başlaması anlamında bir çığırımı da yarattı. Ne dersiniz?

Çözümleler, topluma, değişen şeylere, insanların ikili ilişkilerinden yola çıkarak bakan bir film. Kahramanları eliyle, onların ilişkilerinin el verdiği kadariyle bu tip şeylere bakabilen bir yapıtı var. Bu nedenle *Çözümleler*'i, önce, bu sosyal olayla-

rı yaşamış insanların çözümleri olarak ele aldım, ama kaçınılmaz olarak diğer tarafları da görüyorum. Niye böyle olduğu belki ayrı bir şey ama, düne ait koşullara ve düne ait değerlere artık tutunmanın mümkün olmamasından kaynaklanan bir çözüme Uğur'un ki. Yine şartların değişmesi nedeniyle de, üç 68'inin arasında da var. Çünkü herhalde onlar düne ait statüdeydi, onlar yok artık. Bir de insanlar bunu hem sürdürmek eğilimindedir, hem de bunu yaşatma şansları yok.

Yalnız filmin kahramanları gibi insanlarda değil, tüm toplumumuz için de aynı şey geçerli belki...

Günümüzdeki ihtiyaç çözülmek değil. Çünkü zaten kelimenin kendisinde bir bütünlük, bir tamlık vardır. Bir bütün var ve ondan ayrı kalmak, ayrılmak anlamında "çözümle".

Şimdi böyle bir bütünlük yok. Olsa, bunun çözülmesi 2004, 2014 yılında söz konusu olacaktır. Taleplere cevap verilebilir, o gün görünen hedeflere yönelebilmek için. 68'de meseleler ayrıydı, 90'da daha ayrı. Acılar aynı tabii.

Bugün insanların meselesi ise bütünlüğü bulmaktır. Binlerce yıldır gelen ve yarına uzanan güş içinde, kalıcı bir halk oluşturmayı hak edecek bir vaziyet alma ihtiyacı vardır... Yani, belki de çözüme tamamlanmıştır. Bütünlük aranmaktadır.

Aynı kavramın, Türk sineması için de geçerli olabileceğini düşünüyorum.

Evet, galiba sinemamızda da bir çözüme var. Bunun da iyi ve kötü yanları var. Artık klasik Yeşilçam sineması reddedildi. Evet reddetmek gereklidir ama onun yerine bir şey koyduğunuz zaman anlamlandır-

Tarkan Akan ve Nurseli İdiz, filmin bir sahnesinde: "Çözümleler, topluma, değişen şeylere, insanların ikili ilişkilerinden yola çıkarak bakan bir film..."

Filminden bir sahne: "Bence oranın mistik bir ortam olması önemli, onun dışında birebir bir şey düşünmedim."

Sinemanın kendi yerini, kendi kalıbını bulduğunu söyleyemeyiz.

Biz artık iyi film yapmak zorundayız. Bu bir zorunluluk. Evet, her sanatçı iyi bir eser yaratmak zorunda olduğunu hissedebilir ama eğer bir de koşullar zorluyorsa, bu ağırlıklı olarak bilince çıkar. Bu sorun iyi film yapmak zorunluluğudur. Bu sorun tek başına iyi, olumlu bir şeydir. Ama eğer iyi film yapmayı tarif edememişseniz, bu zorunluluk sizi daha da yanlış şeyler yapmaya iter. Bu bir sanatçının kendi bireysel bilinç yanlığıdır, ama sinemanın bir özelliği var, bunu destekleyen: iş yapmak. İş yapma baskısı, iyi film yapmanın tarifini, iş yapmakla çakıştırıyor. Bu yeni bir problem değil, ama daha çok yoğunlaşan bir sorun. O zaman da iş yapmak, ticari olmak, ilginç olmak gibi, adlandırılmalarında büyük tehlikeler olan yollara çıkılıyor. Bazen, böyle bir rüteleme yapmak doğru olmayabilir ama, klasik Yeşilçam sinemasının gerisine düşen çalışmalar söz konusu olabiliyor. İyi şeyler yapmak zorunda olduğumuz, sinemamızda üç dört yıldır biliniyor. Bu herhalde önmümüzdeki dönemde sinemamızı daha üst düzeye çıkartacak, daha iyi filmler yapılacaktır.

Mesela ben 83'ten beri sinema yapıyorum, ama bu, iki sene sonra da sinema yapacağım anlamına gelmez. İyi sinema, yeni insanların eliyle oluşacak. Bu kuşağın rastlantısal olarak böyle bir görevi var. İyi film yapmayı bilince çıkartmak, iyi film

yapmak demek değildir. Belki iyi filmi Yusuf yapmayacak, Ahmet yapacak. Ama bu düşünceye ihtiyaç vardır. Bu hep söylenir ama pek uyulmaz. Bu nedenle, sanatın sinemanın geçmiş dönemlerinde olmadığı kadar bir dayanışma var. Birbirimizin iyi film yapmasını temenni ediyoruz. Ahmet kötü film yaptığı zaman, "keşke iyi yapıyadı" diye samimi olarak düşünüyoruz. Sinemanın belli bir düzeye çıkması hepimizin ortak düşüncesi ve bu, bir dayanışma da getirdi.

Ben daha önceki filmlerimin hiçbirinin senaryosunu yönetmen arkadaşşıma vermemiştim. Bunda ise görüş aldım. Ba-

"İş yapma baskısı, iyi film yapmanın tarifini, iş yapmakla çakıştırıyor. Bu yeni bir problem değil, ama daha çok yoğunlaşan bir sorun. O zaman da iş yapmak, ticari olmak, ilginç olmak gibi, adlandırılmalarında büyük tehlikeler olan yollara çıkılıyor."

sit bir örnek vereyim: Laboratuvar ortamında oluyor, bir yönetmen "Jalanca laboratuvar daha iyi" diye yardım ediyor. Böyle bir dayanışma oluyor. Bundan da iyi bir şey çıkabilir. Sinema yapan insanların her anlamda alışverişlerinin artması, sinemaya şeylerin öne çıkmasına, kötü şeylerden arınmamıza yardımcı olabilir. Bu yeni başlamış bir süreç, oturması için daha 1-2 yıl var.

Bunlara katılıyorum ama, bir de gördüğümüz filmler var. Örneğin, izlediğimiz hemen her yerli filmde, yönetmenin, kendi sinemasını oluşturan tüm öğeler bakımından bir arayış içinde olduğunu, hatta kafasının karışık olduğunu görüyoruz..

Tamam ama, Türk sineması bu insanlarla devam etmeyecek de.. Mesela Ahmet, bu kafa karışıklığıyla en fazla 2 film daha deneyecek. Sonra sinemada yer bulamaz. Diyelim ki, daha fazla işkin salonlardan laboratuvarlara kadar, gene de, iyi film yapma konusunda titiz bir çaba taşıyan insanlar, tabii ki yetenekliler de, öne geçerler. Diğerleri de ne de kabul edilir. Bunun için 70 yaşına gelmelerine de gerek yok, 50 yaşında da devre dışı kalabilirler, tanı olgunluk çağlarında bile olabilir bu. Belki sanatçı değillerdir geçekten. Belki, meselelerine nasıl bakmaları gerektiğini bilmiyorlardı. Onların da bir film örgütleme becerileri var diye yönetmen olarak kadimaları söz konusu olmaz. ■